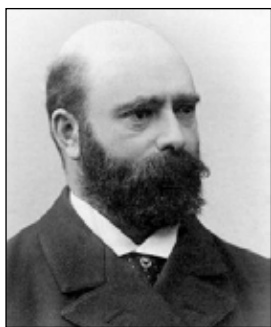

Листопад 2024. Постаті

Олександр МІХНО,
директор Педагогічного
музею України,
старший науковий
співробітник ДНПБ України
ім. В.О. Сухомлинського,
доктор педагогічних наук

175 років від дня народження Отто Саломона (Otto Salomon; 1849–1907), шведського педагога, автора шведської («Неєської») системи трудового навчання

Отто Саломон народився 1 листопада 1849 в Гетеборзі, у заможній єврейській родині. Після закінчення середньої школи (1868) навчався в Стокгольмському технологічному інституті та у Сільськогосподарському інституті Ултуни, однак навчання не завершив. Педагогічну діяльність розпочав у м. Неес, недалеко від Гетеборга, де його дядько, підприємець Август Абрахамсон, мав великий масток. У 1872 вони разом заснували професійну школу для хлопчиків, у 1874 – для дівчат, а у 1875 – навчальний центр для вчителів.

Отто Саломон є засновником системи ручної праці – «слайд» (термін походить від давнього скандинавського слова «slöjd», що означає «ремісничка робота» або «ручне мистецтво»). Ідея Саломона полягала в тому, щоб

зробити фізичну роботу елементом загального навчання. Він розрізняв теоретичну освіту та формувальну освіту. Перша – це набуття знань і вмінь через вивчення певного шкільного предмета. Друга пов'язана з розвитком розумових і фізичних здібностей: «Виховання розуму не полягає в захарашуванні його великою кількістю фактів. Освіта, культура розуму – це те, що залишається, коли забув те, чого навчився в школі».

З 1880 по 1907 рік 4000 вчителів Швеції та ще 1500 з 40 інших країн відвідували семінари, організовані Саломоном у Неесі. Щоденна програма складалася з 6–7 годин ручної праці та 1–2 годин теоретичних занять і дискусій, причому теоретичну частину Саломон вважав важливішою. Вона стосувалася історії освіти та методів навчання ручного і ремісничого мистецтва, а також психології, моралі, гігієни тощо. Решту дня займали народні танці, ігри та пісні, жвав'ї вечірки та екскурсії. Чергування навчання і відпочинку, поєднане з красою природи та гостинністю, створювало особливий клімат, який називали «духом Неесу».

Дві найвідоміші педагогічні праці Саломона – «Довідник з навчальної столярної справи» (1890) та «Теорія навчального слайду» (1891) – дають повну панораму викладання ручної праці у Швеції: «З соціальної точки зору, якщо ми хочемо покласти край антагонізму між різними класами..., важливо, щоб усі поважали та цінували роботу інших людей, і щоб усі усвідомлювали, що праця, інтелектуальна чи ручна, є дже-релом гідності для всіх тих, хто робить її розумно і правильно».

Гідна подиву завзятість, з якою А. Абрахамсон та О. Саломон працювали, щоб зробити «неєську» систему навчання відомою в інших країнах. Вони обоє володіли німецькою, англійською та французькою мовами і щорічно їздили за кордон на один-два

місяці. За підтримки шведських посольств майже у всіх європейських країнах вони запрошували науковців, політиків та шкільних вчителів відвідати Неес. На кожній із найбільших світових виставок Неес мав свій стенд. Сам Отто Саломон вів величезне листування: він обмінювався тисячами листів із послідовниками своєї системи на кожному континенті. І ця невтомна популяризація дала вражаючі результати: представники понад 100 країн брали участь у семінарі в Неесі у 1907 році, в рік смерті Саломона.

Помер 3 листопада 1907 року в Неесі.

130 років від дня народження Івана Падалки (1894–1937), художника, педагога

Народився 15 листопада 1894 у с. Жорнокльови Золотоніського р-ну Черкаської області. Навчався у Миргородській художній школі в О. Сластіона (1909–12), у Київському художньому училищі у Ф. Кричевського (1913–17) та в Українській академії мистецтв у М. Бойчука (1917–20). Під впливом викладачів сформував власний мистецький світогляд, наповнював свої твори національними змістом і формою.

Педагогічну діяльність розпочав 1920 як викладач керамічного малювання у Миргородському художньо-керамічному технікумі. Одночасно завідував майстернею художніх іграшок. У 1922–25 – викладач Межигірського художньо-керамічного технікуму. З 1925 – у Харківському художньому

технікумі (пізніше – художньо-промисловий інститут), де працював до 1934. Саме тут сформувалася «школа Івана Падалки», що стала відомою в усій Європі. В 1934–36 – професор живопису в Київському художньому інституті. Виховав плеяду українських художників, передаючи їм своє бачення мистецтва та національної ідентичності. Серед його учнів – О. Довгаль, М. Котляревська, Б. Бланк, М. Фрадкін, І. Хотінок, Й. Дайц та ін.

Наслідував навчально-педагогічну систему свого вчителя М. Бойчука, основним педагогічним принципом якого було не вчити, а лише скеровувати думку учня: «Не вчити, а направляти». Вважав, що для розуміння основ мистецтва необхідно звертатися до його витоків, зокрема до стародавнього монументального мистецтва, вивчав з учнями фрески та мозаїки Софійського собору у Києві, мистецтво Єгипту, Індії. Водночас його учні знайомилися з живописом імпресіоністів, постімпресіоністів та неоприми-тивістів. Підтримував ідею колективної роботи в мистецтві, вважаючи, що спільна творчість сприяє обміну ідеями та збагачує художній процес, що виявлялося в організації студентських групових виставок.

Досліджував художню спадщину Т. Шевченка (стаття «Тарас Шевченко – художник», 1926). Практикував різні види образотворчості: живопис, гобелен, плакат, порцеляна, книжкова графіка. Ілюстратор видань для дітей: «Індуські народні казки» (Київ, 1919), збірник для дітей середнього віку «Барвінок» (разом з Т. Бойчуком; Київ, 1919) та ін. Створював обкладинки до творів І. Нечуя-Левицького, І. Котляревського, І. Франка, М. Йогансена, О. Досвітнього та ін., оформлював книг зарубіжних класиків (Дідро, Кеведо-і-Вільєгас). Створив портрети Г. Сковороди, М. Коцюбинського та ін.

Арештований у вересні 1936. За сфабрикованою справою звинувачений в участі у «націонал-фашистській

терористичній організації». 13 липня 1937 засуджений до вищої міри покарання і того ж дня розстріляний. Останки Івана Падалки покоються на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили». Реабілітований 1958.

125 років від дня народження Дмитра Ніколенка (1899-1993), психолога, педагога

Народився 7 листопада 1899 у с. Жаботин на Черкащині. Закінчив Черкаську учительську семінарію (1920). Вчителював у Степанківській трудовій школі на Черкащині, потім – у Черкаській трудовій школі № 2. Водночас працював інструктором Черкаського повітового відділу народної освіти і кореспондентом місцевої газети «Вісті».

Після закінчення Київського інституту народної освіти (1924) викладав українську мову в школі фабрично-заводського учнівства Південно-Західної залізниці. У 1928 заснував і очолив Бюро професійної

орієнтації та консультації при Київському окружному відділі праці. З 1930 – викладач, у 1932–35, 1947–50 – декан педагогічного факультету, у 1952–81 – завідувач, у 1981–93 – професор кафедри психології Київського педагогічного інституту.

Під час Другої світової війни перебував на підпільній роботі в окупованому Києві.

Кандидат психологічних наук (1948, дисертація «Почуття комічного і його розвиток у дітей»), професор (1974).

Автор близько 200 публікацій, з-поміж яких основні: «Формування естетичних почуттів у дітей дошкільного віку» (1967), «Психологія особистості радянського вчителя: посібник для студентів педінститутів» (1973), «Загальна, вікова і педагогічна психологія: практикум» (1980), «Дошкільна педагогічна психологія» (1987), «Педагогічна психологія»: навчальний посібник для студентів педінститутів (1991). Наукові інтереси: загальна, вікова і педагогічна психологія, педологія, психотехніка, психологічна служба в школі та закладах вищої освіти. Вивчав розвиток емоційної сфери, пам'яті, мислення і мовлення в дошкільників, засвоєння ними граматичних категорій, процес формування навичок, сприймання ними числових фігур тощо. Д. Ніколенку належить першість у дослідженні індивідуально-психологічних

особливостей особистості вчителя, структури педагогічних здібностей, особливостей підготовки вчителя.

Один із фундаторів української психології, разом з Григорієм Костюком, Олександром Залужним, Павлом Чаматою, з якими розпочав свою діяльність і з якими дружив.

Член товариства «Знання», Педагогічного товариства УРСР. Помер 17 вересня 1993 у Києві.

125 років від дня народження Костянтина Пятлі (1899-1986), економіко-географа, педагога

Народився 15 листопада 1899 в м. Могилів-Подільський на Вінничині. 1902 закінчив двокласне міське початкове училище. У 1907–10 працював телеграфістом у рідному місті, потім – у Києві. Здав екстерном екзамен на атестат зрілості (1916) й вступив до Київського університету на природничо-філологічний факультет, який закінчив 1921. У 1920–23 працював інструктором

в Україні і водночас навчався в Київському сільгоспінституті на лісовому факультеті, якого так і не закінчив.

У 1923 почав педагогічну діяльність у середній школі № 46 м. Києва. 1926 вступив до Київського інституту народної освіти (КІНО) на факультет профосвіти і закінчив його повний курс у 1927 з кваліфікацією викладача історичних наук. 1927 здав екстерном екзамен за курс економічного факультету КІНО.

1934 очолив новостворений відділ методики географії в Українському науково дослідному інституті педагогіки. З 1935 – у Київському університеті. 1939 захистив дисертацію, присвячену дослідженню економіки Японії й здобув науковий ступінь кандидата географічних наук. 1941 затверджений у вчену званні доцента по кафедрі економічної географії.

У роки Другої світової війни – лектор на фронті, прочитав у різних частинах 1-го Білоруського фронту близько 1500 лекцій на політичні теми. Призначений на посаду підполковника-консультанта в Центральну військову команду Берліна з реорганізації вищих навчальних закладів радянської зони окупації Німеччини.

У 1946–47 – доцент кафедри економічної географії в Київському університеті. В 1947–61 – директор Науково-дослідного інституту географії при університеті. У 1954–56 – декан географічного факультету. З 1959 на пенсії.

Читав курси «Теоретична економіка», «Економічна географія зарубіжних країн». Наукові інтереси: методологія економічної географії, теорія економіки, історія економічної географії, розміщення продуктивних сил. Опублікував понад 40 наукових праць, зокрема: «Нариси з методології і методики економічної географії капіталістичних країн» (1941); «Розміщення чорної металургії УРСР», (1949); «Історизм в трактуванні географічного середовища в економічній географії» (1949) та ін.

Помер 1986 в Києві.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

оголошує конкурс на заміщення вакантної наукової посади

- заступника директора з наукової роботи;
- вченого секретаря

Вимоги до претендента: громадянство України, вільне володіння українською мовою, науковий ступінь доктора педагогічних чи історичних наук або доктора філософії (кандидата наук), стаж роботи на посадах наукових та/або науково-педагогічних працівників не менше п'яти років, а також високі моральні якості та організаторські здібності. Строк подання заяв – два місяці з дня опублікування оголошення.

Документи на конкурс: 1) заява на участь у конкурсі; 2) особовий листок з фотографією; 3) автобіографія; 4) відзив про трудову діяльність з основного місця роботи; 5) копії документів про вищу освіту, наукові ступені та вчені звання; 6) список наукових праць; 7) довідка про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду відповідно до Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. № 1465 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 39, ст. 1656); 8) інформаційна довідка з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення; 9) копія паспорта, засвідчена претендентом; 10) копія трудової книжки; 11) довідка про наявність або відсутність судимості; 12) копія ідентифікаційного номеру платника податків; 13) письмова згода на збір та оброблення персональних даних.

Копії документів, що подає претендент (крім копії паспорта), має бути засвідчено за місцем роботи претендента або нотаріально.

Детальніша інформація на сайті www.dnpp.gov.ua.

Документи подавати за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського, каб. 29-А. Телефон для довідок: +38-099-425-65-74.